

Emma Dahlgren, kvinnan som räddade Tyresta

Emma Sofia Dahlgren, född 1858 på Öster Ösby, död 1932 på Tyresta. Gick ogift genom livet, Under sin aktiva tid på gården i Tyresta skaffade hon sig respekt i det mansdominerade bondesamhället långt utanför hembyn.

Den bestämda Emma Dahlgren vägrade envist att sälja sin Tyrestagård till skogs- och markspekulanter på 1910-talet. Man kan säga att hennes hårdnackade motstånd att sälja är anledningen till att Tyrestareservaten och Nationalparken kunde bildas många år senare.

Det är Dahlgrensgården som är hjärtat i området. Skogsmarkerna var relativt orörda och kan kanske med rätta kallas för urskog även om inte alla kriterier är

helt uppfyllda.

Dahlgrensgården, enl. Lars Magnussons bok från 1993 om Tyresta är mangårdsbyggnaden i sitt nuvarande utseende uppförd omkring 1825. Denna byggnad markerade med sin färgsättning en avvikande ställning i Tyresta, den var ljusgul långt in på 1900-talet. Den nuvarande serveringslokalen ligger i en av gårdens ursprungliga ekonomibyggnader.

I ägolängderna kan man från början på 1910 talet se en ökande försäljning av fastigheter och skogsskiften i Tyresta där "utomstående" personer är inblandade. Här uppstår korta äganden bl.a. för Valdemar Jäderlund på Sanda, John Upmark på Hammar, L.P. Larsson i Håga samt August Söderström.

Dessa flesta enheterna samlades under disponenten på Elektraverken, Eskil af Ekenstam år 1916-17.

På samma sätt köpte Elektraverken och sfären runt bolaget hela gårdar och skiften i närliggande trakter, bl.a. i Hammarby och Högsta. Vissa såldes senare tillbaks till gamla ägaren efter avverkningen.

År 1916 anlades företaget en ångsåg på Tyresta. Elektraverken var ett företag med många grenar i sin verksamhet. Man var ägare till bl.a. Stockholms Glödlampsfabrik och ett flertal glasbruk.

I styrelsen ingick bl.a. ASEAS vd, Sigfrid Edström. År 1928 köptes företaget av AB

Osram.

Emma Dahlgren och hennes mer tillbakadragna syster Maria Lovisa, som stod under förmyndare, behöll sin ärvda föräldragård intakt och lät skogen växa.

När Lovisa avlider 1927 inleder dock systemen förhandlingar med en av den tidens stora finansmän, Torsten Kreüger, och 1929 köper han den anrika gården. Han är, via några korta bulvanäganden, ägare till Elektraverkens marker i byn och genom att samtidigt 1929 köpa den s.k. Erikssongården äger han hela Tyresta med undantag för några avstyckade utmarker.

Torsten Kreuger hade planer på att göra en viltpark med fiskdammar ner mot Svartbäcksområdet. Det upprättades också en avverkningsplan men en framsynt länsjägmästare och kulturhistorikern Sigurd Erixon insåg värdet av skogen och området och lyckades förhindra detta och Tyrestamarkerna köptes av Stockholm Stad 1937.

Utvecklingen av Tyresta fram till dagens friluftsområde är en annan historia...

Efter en schism i slutet på 1920-talet med myndigheterna om vägunderhåll kunde man utläsa en viss bitterhet hos den då 70-åriga hemmansägarinnan. Hon var ensam ägare till Tyrestagården och flera ärvda gårdar i Tyresö och hade inga arvsberättigade släktingar. Det var känt i trakten att hon inte avsåg att "myndigheterna" skulle få ta del av hennes förmögenhet.

I bouppteckningen från 1932 uppgår tillgångarna till drygt 209 000 kronor, motsvarande c:a 6,5 miljoner i dagens penningvärde.

I sitt testamente några månader före sin död föranstaltar Emma Dahlgren att 24 000 kronor av hennes kvarlåtenskap skall gå till troget tjänstefolk, mest får "tjänaren Carl R. Nilsson", 10 000 kronor.

Dessutom får Österhaninge och Dalarö församlingar, Stockholms Läns nämnd för de blindade och Svenska Djurskyddsföreningen sammanlagt 49 000 kronor.

Gåvan till det blindade beror säkert på att Emma Dahlgren på äldre dagar drabbades av nedsatt syn. Resterande belopp, 136 000, går till Allmänna Arvsfonden som instiftats fyra år tidigare. Det kan tyckas märkligt att hon inte fördelade denna summa på personer och ändamål men hon kanske kände till fondens inriktning och var nöjd med det.

I testamentet finns också följande:

(15000 kronor)..... avsätts till en fond benämnd Emma och Lovisa Dahlgrens minnesfond. Fonden förvaltas av en direktion på tre personer som väljs av Österhaninge s:ns kommunalstämma för fyra år i sänder. Valbar är endast brukare eller ägare till jordbruksfastighet i Österhaninge.

... den årliga räntan skall användas till upplysningsverksamhet i Österhaninge för främjande av jordbruket och dess binäringar. Ev. utdelning av stipendium till jordbruksungdom för beivrande av lantbruksskolor, anordnande av studieresor, studiekurser o. dyl.”

Det kan ju tyckas att beloppet inte var så stort men motsvarade ungefär 450.000:- idag!

Läs hela artikeln om Emma Dahlgren och historien om hennes minnesfond fram till våra dagar.

Läs även detta:

Mer om Emma Dahlgren på Tyresta